Tečaj XIV. **NOVICE** List 104.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 27. decembra 1856.

Malega gospodarja bogastvo.

(Konec.)

Če ima gospodar sam svoj spašnik, naj ga, ako je le mogoče, predela v senožet; če ga tudi ne bo mogel večkrat ko enkrat kositi in potem popasti, bo vendar veliko bolje opravil. Skušnje so do dobrega poterdile, da se na senožeti, ako se kosí kadar je trava docvéla, trikrat in štirikrat več klaje pridela kakor če živina travo zmiraj nasproti pomuli; zraven tega, če bo gospodar več klaje pridelal in mu živina ne bo hodila na pašo, bo pa še z gnojem na dobičku.

Če pa tudi kterega zemljišča ni mogoče zavolj visoke in presuhe lege drugač kot za spašnik porabiti, naj ga vendar gospodar ne puša v nemar. Trebi naj ga germovja, ki ni za nobeno rabo, — trebi naj ga škodljivega plevéla in osata, ki se toliko bolj razraša, kolikor manj se ga živina dotikuje, — povleče naj z ostro brano klaverno zemljo in obseje jo ob pravem času s senenim drobom ali kakimi drugimi travnimi semeni, belo deteljco in enakimi,— verh vsega naj zasadí drevja za senco; — če pa je svet močiren, naj bolj saksebi vsadí jelš in verb.

Tako bo zboljšal spašnik svoj, ki je popred le spašnik bil po imenu, ne pa za pašo njegove živine.

Malo krajev je, da bi ne bili za sadjorejo pripravni. Naj bi vsak kmetič zasadil vsak prazen prostor s sadnim drevjem! Sadje sirovo bo zaleglo za jéd ali za pijačo (mošt ali žganje) in za prodaj; ravno tako tudi posušeno. Vsako leto kake cepljene drevesca kupiti ali zamenjati jih za kako drugo stvar, premore vsak kmetič, — pa tudi divjakov si more nabrati in jih potem sam cepiti, ker cepičev dobí povsod zastonj; cepiti se pa tudi lahko naučí od kakega soseda ali od kakega duhovnega gospoda ali šolskega učnika. Vse to ni konj. Le dobre volje je potreba in pa toliko pameti, da kmetič previdi, da so jabelka, hruške in češplje dobre, da jih pa sv. Miklavž ne prinese brez dela. In kako malo dela je z drevesom kadar je že dorastlo!

Tudi vertič pri hiši za zelenjad zaleže veliki gospodinji. Tudi tù se utegne marsikaj pridelati, česar ni treba kupovati. Tudi to je gotov dobiček. —

In tako, mislimo, smo povedali malemu kmetiču vse pripomočke in poti, po kterih zamore priti do bogastva po svojih okoljšinah. Kdor nima veliko, se vé da ne more imeti vsaki dan kapuna na mizi, — tako nismo mislili, ko smo se vsedli k pisanju tega stavka. Pa tudi brez kapuna na mizi zamore človek biti, to je, toliko imeti, da živí zadovoljen, da ne on ne njegova družina ne terpí pomanjkanja, da nikomur nič dolžan ni, in da ima še kak bankovček — nekdaj smo rekli kako petíco — v svoji skrinji, kak mernik žita v hramu, kak rep dobre rejene živinice v hlevu.

Časi so res težavni, pa če bi vedili in hotli nekteri kmetje bolje gospodarji biti, bi jim njive, senožeti, nogradi, verti, živina in gnojniša dajale petkrat in desetkrat več kakor jim dajejo sedaj. Al resne volje je potreba in učiti se kaj, Poglavitna napaka naših kmetov je — — — kaj nek mislite, da je? — Nobena druga ni kakor ta, da jim je povsod le imé zadosti, ne pa stvar. Da ima ena reč le imé, je mnogim že dosti! Al ravno v tem je poglavna napaka. Z imenom goljufajo sami sebe, svoje hrame in svoje hleve. Ker le grizejo lupino, ne pridejo do jedra, — z imenom jim je vse opravljeno. Da le kaj veržejo na gnojni kup, da imajo le besedo gnoj, so že zadovoljni; razločka med gnojem in gnojem, ki je kakor noč in dan, ne porajtajo, naj bo sirov ali dobro podelan, naj bo suh in prazen ali masten in rodoviten, izpran od dežja in izlužen ali v dobri gnojnici namočen — to jim je vse eno. Da živini le kaj pokladajo, kar se klaja imenuje, jim je vse eno: ali je taka ali taka. Da ima zemlja le imé spašnika, jim je vse eno: ali živina na nji kaj živeža dobiva ali nič. Da ima konj le noge, život, glavo in rep, jim je vse eno: ali je še žebè in za delo neugodno ali pa star konj. Če imajo le sadnih dreves kaj, jim je zadosti, da le rečejo: imam dreves; kakoršne pa so, ali jih objedajo gosence ali ne, to jim je vse eno, k večemu zakolnejo kterikrat, da jih nadležuje ta gerdi merčes. In tako bi mogli še sto in sto rečí imenovati, iz kterih se očitno vidi, da je sila veliki množici naših kmetov le vse na imenu, na besedi ležeče, — na stvari, na jedru njenem pa celó nič.

Da bi pač spregledali sčasoma vsi! Saj bo le v njih lastni prid in dobiček, v njih lastno srečo. V serce se nam smili res marsikter kmetič, ko ga vidimo v križih in nadlogah, da bi se človek zjokal, — pa poglej le njegovo gnojniše, poglej v njegov hlev, poglej njegovo drevje pred hišo, kako je povsod potrata in nečimernost, in v hipu se ti bo spremenilo vse milovanje v pravično jezo čez tako nemarno gospodarstvo! To je stergana mošnja, skozi ktero padajo tudi cekini, če jih noter devaš.

Da bi si mali gospodarji zašili to mošnjo, smo jim pokazali v tem stavku gotovo in njih moči primerno pot. Naj bi jo nastopili z Božjo pomočjo — nam v veselje, sebi pa in svoji družini in deželi v dobiček!

Krajopisje.

Terst. (Konec).

Vreme je v Terstu sploh prijazno in prijetno, zima je gorka, in sneg se le po imenu pozná, ker, akoravno v merzli burji včasih naletje, vendar čez dan ne obleží; le burja, ki včasih strašno razsaja, naredí mraz. Ob takem času, ko zunaj po suhem in po morji strašna nevihta bučí, da celó parobrodi, ki se viharjev najmanj strašijo, večkrat med potjo iščejo zavetja v luki piranski, je najprijetneje v gorki izbi, ki se pa tù težko dobí, ker se le malo pečí po hišah najde. Jesen je večidel prav lepa in gorka in dolgo terpí. Poleti pritiska huda vročina, posebno ker le redkokrat dežuje, tako, da veči del prebivavcov od vročine tako imenovane „calori“ (spuščaje vročinske) dobí. Zraven tega se je na nekterih krajih tudi težko braniti komarjev, da bi človeka ponoči ne pikali. Ni prijetnišega v taki vročini kakor so kopve v morji, kjer se človek ohladí in jako okrepčá.

Omeniti tudi moramo okolične straže. Je pa ta straža kerdelo samih Istrijancev, ki so po rodu, noši, šegah

in jeziku Slovenci. Teržačani jih močno obrajtajo; dopada jim njih vesela poskočna muzika, sostavljena iz mladih fantičev, ki jo kaj ročno igrajo. Saj znano je, da so Istrijani rojeni pevci in dobri godci. Izurjena je cela četa prav po vojaško, vendar je v narodni opravi in se zbira pri imenitnih slovesnostih od nog do glave oborožena, sicer pa se rabi za mestno stražo.

Teržaški pompieri slové kakor prav izverstni ognjogasivci in po pravici, ker mnogokrat so pokazali z djanjem, da to hvalo skoz in skoz zaslužijo.

Visoko v versti družtev stojí neutrudljivi „Lloyd“, parobrodsko družtvo. Šteje že krog 50 močnih in velikih parobrodov ali ladij, ki jih vodeni sopar goni, s kterimi odpravlja redne vožnje v Benetke, do istrijanskih in dalmatinskih primorskih mest, po reki Padu, na Gerško, v Carigrad in po Černem morji do Odese, v Jakin in Aleksandrio, in pospešuje tako občenje in kupčijo na mnoge straní. Razun tega ima to družtvo tudi veliko veliko tiskarnico, kjer se razun mnogoterih knig in raznih drugih rečí, vsi štirje časopisi, ki v mestu izhajajo, in deželni nemški, talijansko-nemški in slovensko-nemški deželni zakonik tiska.

Na čelu zabavnih družtev stojí: „Deutsches Casino“, v ktero so zapisane perve in naj bogatejše osebe mesta. Tudi „slovansko družtvo“ (casino Slavo) ima lepe sobe in zalo dvorano, v kteri se pred pustom pridno sučejo verste plesavcev in plesavk; al želeti bi bilo, da bi se nekoliko oziralo na národno reč, da bi opravičili pomembo imena, ktero si je prilastilo. Žalostno je viditi, da sicer časopisi slovanski ležé na mizi (Spis ta je od leta 1854. Morebiti je danes še drugač? Vred.), da pa skoraj ni človeka, da bi jih prebiral, in da le predpust privabljuje polne sobe obiskovavcov, sicer pa stojé prazne.

Ker že ravno od veselic govorim, naj tudi o norčijah pusta nekoliko omenim.

Bliža se pust bolj in bolj, norije je vedno več in več; napočila se je predpustna nedelja. Delo počiva in staro in mlado se trudi po stari laški šegi poslednje dní predpusta veselo doprinesti. Vsa živa je dolga ulica „korso“. Tisočero vozov derdrá gor in dol na obéh straněh, od vseh straní letí sladkorni drobiž v obraz deklicam in gospém, da je ž njim vsa ulica posuta. Bog vé, koliko centov se ga zmeče vsako leto! Letajo tudi lepe in drage cvetične kitke na vozove. Na korsu je te dní največe veselje, najljubša zabava Teržačanov in marsikdo svoje poslednje grošiče za sladkor dá, da ga posuje po vozovih in po tleh. Našemanih zakritih in odkritih šem rogovili po ulicah gor in dol in semtertje na tisočere, ki uganjajo in brijejo norce na vsako vižo, ktero si človek zamore misliti; pojejo in vriskajo, žvižgajo in plešejo, krulijo, kikirikajo in kokodajkajo, rožljajo, ropotajo in tulijo, oblečeni v razno čudno in silno smešno obleko vseh stanov, vseh redov; polovica mesta, bi rekel, je v šemah. Terst je te tri dní, posebno pa pustni dan, podoben veliki norišnici.

Ni ga pa lepšega in ne bolj slovesnega dneva v Terstu, kakor je dan sv. Rešnjega telesa. Ko se po korsu dol ozreš proti morji, ti vihrava nasprot iz vseh okin in balkonov svila, baržun, škerlat in damask, ter se spreminja v solnčnem blesku. Vès spremenjen je Terst; sicer golo ozidje se spremení v čarobno krasoto, da duha in serce visoko dviguje. Zdí se, da stopiš v veliko krasno dvorano, s perzijansko preprogo prepreženo, ktere strop je plavo nebo. Krepki glasovi možkih korov doné po prostornih ulicah in kaj prijetno odmevajo od zida do zida ter napolnujejo persi s svetim navdahnutjem. V barkostaji vihravajo praznične bandera po vseh brodovih in barkah, na gradu pokajo topovi, po ulicah svira trojna muzika, vojaška, mornarska in okolične straže. Slovesni obhod terpí kakih pet ur, h kteremu se snide silna množica iz cele teržaške okolice.

V tem, ko se Teržačan celi teden s svojimi opravili pečá, počiva in se razveseljuje ob nedeljah in praznikih. Kamor koli stopiš, povsod vidiš gomiloma ljudí, polne so cerkve, polne kavane. Poletni čas se neprezirna množica valí skoz „Acquedotto“ v hladni „Boscheto“, se ondi oddahnit; tù in tam godejo godci, hrup in šum hrumí iz natlačenih pivnic; ako očí dvigneš, zagledaš v vertoglavni visočini tù in tam se dvigovati in ondi padati zračne oblone; primeri se večkrat, da se kje kak užge in z velikim plamenom v mesto ali na prosto pade, krog kterega se gomila otrok osuje, in ako še ni vès zgorel, ga stergajo na stotero kosov. Na večer švigajo iz hladnih kampanij ognjobljuvavne rakete, in raznobarvne lučice se svetijo visoko nad zemljo. V tem se vedno bolj napolnujejo pivnice in gostivnice, in posebno delavci se radi gostujejo in tako dolgo v kupo kukajo, da ga imajo dosti pod kapo. Hrup vedno raste; tù tava domú kak pijanček, da so široke mu ulice preozke; tam korači kerdelo pevcev, in krepki in dobroubrani glasi doné po tihem mraku; harfenisti in razveseljevavci vsake verste pohajajo od kerčme do kerčme, od kavane do kavane. Z eno besedo, celo mesto obhaja veselje.

Tako je življenje sicer tamnega in tihega kupca. Kdor ni kupec, veljá tukaj malo.

Ako se le malo ozreš po ulicah, vidiš tù Slovenca, tam Nemca, ondi Laha, Gerka, Turka, Serba, Juda itd. Prebivajo tedaj mnogi po veri, šegi in navadah močno različni narodi. Ktera narodost pa prevagujo? Lah terdi, da je mesto laško; Nemec, da je nemško in Slovenec misli, da je slovensko. Stojí Terst na zemlji slovenski, vsa njegova okolica je slovenska; deleč proč stanujejo Lahi in še dalje Nemci; skoraj polovica prebivavcov je po narodu slovenska, kteri sicer talijanski jezik dobro umejo. Po tem takem ima tedaj največ pravice Slovenec, ako vleče na svojo stran. Laški jezik je v kupčíi in družbinskem življenji in deloma v vradnijah uveden, in toraj se poteguje Lah za svojo narodnost. Nemec se opira na to, da njegovi v Terstu prebivajoči rojaki, kterih je vendar v primeri s Slovenci in Lahi veliko veliko manj, nemški govoré in da se v vradnijah piše nemški jezik. Menimo vendar, da taki dokazi so mali dokazi.

Kar zadene nravnost prebivavcov, se vé, da je sploh enaka drugim vélikim kupčijskim primorskim mestom. Mnogo je pobožnih in za dobro in dobre in koristne namene vnetih; to ti kažejo napolnjene cerkve in druge v prid in blagor človeštva postavljene naprave; ne manjka se pa tudi razujzdanih in takih, pred kterimi se je treba varovati. Pa o tem molčimo.

Hodili smo po hišah in tergih, po cerkvah in sprehodiščih; obiskovali smo žive; spodobi se, da poslednjič stopimo tudi v prebivališče mirú — na grobe spijočih, k sveti Ani, na jugu mesta. Glej, kako bleščí nasproti prekrasni, pomembonosni, v živo skalo vsekani napis „Resurrecturis!“ Tù počivajo kostí po verozakonu odločenih, zaspalih bratov. Kako krasni, kako v dušo segajoči spominki stojé na njih grobovih! Tù si briše solze iz očesa, tam z razpetimi perutami in s trobento na desni visi mili angelj nad grobom merliča. Spet ondi se vije venec krog marmeljnovega križa, znamnja odrešenja. Na tem prostoru ni prepira, ni šuma, ni hrupa; tù vlada tihota, bratinstvo, sveti mir.

Učiteljska bukvarnica.

Omenjeno je že bilo enkrat v Danici, da so nekteri učniki v Ljubljani in ljubljanski okolici v svoj in v prid svojih sobratov malo bukvarnico osnovali in sicer s tem, da so si obljubili eden drugemu svoje lastne knige posojevati in zraven pa še vsaki mesec 20 kr. v dnarjih skupaj skladati za napravo novih knig in časopisov. Kmali se je tej bukvarnici pridružilo več učnikov in katehetov ne le iz ljubljanske okolice, temuč tudi clo iz daljnih krajev naše škofije, in ta mlada naprava se je prav veselo razcvetela, da šteje zdaj že okoli 60 lastnih zvezkov večidel prav potrebnih, izverstnih in koristnih knig. Zraven teh pa je tej

bukvarnici tudi še zagotovljenih okoli 800 zvezkov različnih bukev, ktere so družbeniki po svoji moči k nasprotni rabi ponudili. Dalje ima ta bukvarnica že tudi 3 slovenske in 8 nemških prav čednih časopisov. To lepo napravo so pozneje tudi šolski vikši nadzornik pregledati blagovolili, in vsled tega so 30. rožnika t. l. vse družbenike skupaj povabili. Visokočastiti gospod so to početje lepo pohvalili in zraven še dvoje svojih želj blagovoljno razodeli, in scer: 1. zavoljo naprave novih knig, in 2. kako bi se te knige s pridom rabiti mogle.

Kar kupovanje in napravo novih knig zadene, so djali, se ni dobro prenagliti, in posebno se je treba varovati sladkih in mikavnih vabil in oznanil, in nikoli ne popred kake knige kupiti in sploh v bukvarnico vzeti, dokler ni nje vrednost poskušena ali če že ni nje pisavec občno znan in za izverstnega spoznan. Posebno se mora tudi na to paziti pri mladinskih, povestnih in drugih takih spisih, da so v pravem katoliškem duhu pošteno pisane. Zraven pa je treba tudi na to gledati, da so nove nakupljene knige saj večjemu delu vsih družbenikov primerne in dostojne.

Da bi pa ta bukvarnica svoj lep namen gotovše dosegla, je treba zopet na dvé reči paziti, in scer na red ali pot, po kteri naj bi se knige iz vsakega oddelka brale, in kako naj bi se brale. Kar pervo zadene, se mora paziti, da se lahkeje reči pred težjimi po primernih stopnjah versté. Zatega voljo je treba, da se za vsaki oddelek bukvarničnih zvezkov posebni pretresovavci (Censoren) odločijo, kteri naj bi potem novonastopnim bravcem svetovali: kaj in po kteri versti bi bilo bolje brati. — Kako da naj se bere, veljá to, da naj bravec ne bere prehitro, tomuč počasi in premišljevavno, da se vse prav razumi in tudi kaj zapomni. Mora se tedaj vse prav pazljivo, in če je treba, tudi večkrat prebirati, ali pa še kaj imenitnejšega v zapomnik zapisati. Tak braven zapomnik bi bil vsakemu bravcu svetovati. Pa tudi bi bilo dobro, da bi vsak bravec svoje zapisane zapomine in misli od prebranih knig drugim bravcem razodel in pokazal. Potem takem bi se veliko lepega zapredlo in spolnilo bi se vodilo nekega učenega in skušenega detovodja Vernaleken-a, ki pravi: „Noben dan brez verstice“.

Vsi pričujoči so te lepe vodila hvaležno sprejeli in obljubili se po tem ravnati. (Konec sledí.)

Slovanski popotnik.

* Nemško-slovenskega slovnika, ki se tiskuje v Ljubljani, je natisnjena 58. pôla z besedo „Landsturm“. gosp. Cigale je iz Dunaja že poslal dodelan N.

* „Praktična slovensko-nemška gramatika“ se imenuje v Ljubljani zložena in na Dunaji na stroške c. k. prodajavnice šolskih knig tiskana, slovensko-nemškim šolam v avstrijanskih deželah namenjena slovnica, ktere 1. del za 2. in 3. odred tistih učencov, ki se imajo nemški jezik učiti, je prišel nedavnej na dan.

* Nemško-horvaškega slovnika Šulekovega je 6. zvezek, v vsem skupaj 60 pôl, na svetlem.

* Gosp. Stanislav Zaránski je dokončal deseto stoletje po Krist. rojstvu svoje občne povestnice v poljskem in nemškem jeziku „Weltgeschichte in Annalen-, Chroniken- und Historienweise mit sinnbildlich-chronologischen und geographischen Geschichtskarten“ in tako doveršil 1. zvezek, ki obsega čas od leta 1. do 1000. po Krist. rojstvu. Hvalijo to lepo delo, ktero razlaga zgodovino svetá kaj umevno učencu in učenemu, vsi časniki od konca do kraja; komur je pa še posebno za zgodovino Slovanov, njih prihod. razširjenje v njih pravih staniših mar, ta najde v tej knigi podučenje, ki mu ga nobena druga povestnica tako živo in temeljito ne popisuje. Zraven pa še razjasnila v pridjanih obrisih vsakega stoletja in pa v zemljevidkih, kako lično so izdelane! Zaljubiti se moraš v te podobice, tako krasne so. Vsako stoletje ima svojo kartico, ki je razdeljena na 100 čvetero-ogelnikov (kvadratelnov), v kterih so najvažniše prigodbe vsakega leta v podobicah izrisane; vsakemu stoletju pa je pridjana še zemljopisna kartica, ktera kaže obseg deželá v tistem stoletji. Kaj takega v ložji pomin zgodovinstva res nismo še imeli dosedaj. Pa tako delo ni le težavno izdelati, temuč tudi prizadevuje velike velike stroške. Čeravno šteje že mnogo naročnikov, jih je vendar najmanj 800 potreba, da more izdajatelj se lotiti nadaljevanja svojega dela. Naj bi prišli tudi naši bravci, ki umejo nemški ali poljski, neutrudljivemu gosp. Zaranskemu na pomoč, da bo zamogel doveršiti neprecenljivo delo! Cela ta perva kniga veljá 5 gold. in se naročuje v vseh bukvarnicah ali pa na Dunaji v „L. L. Zamarski's Universitätsbuchdruckerei“. Kdor naroči 5 iztisov, prejme iztis po 4 gold.

* „Popotnik“ je naletel v poslednjem listu „Slov. Prijatla“ na neko zabavljico zastran poslednjih ljubljanskih slovesnost, ktera očitno kaže, da človek res lože vidi pezdir v očesu svojega brata kakor brun v svojem lastnem. Kdor je bil v Mariboru, še bolj pa kdor je bil v Celovcu „hnogam“ kakor „Slovensk. Prij.“ piše v listu oktob., ali pa z vozom, ni ravno pogrešal v Ljubljani slovenskega duha, čeravno mi nikakor nočemo zagovarjati domačega. Kar je bilo po onem listu „Slov. Prij.“ v Celovcu slovenskih razodetij viditi, jih je bilo v vsem skupaj ravno toliko, kolikor so jih „Novice“ v svojem popisu iz Ljubljane pozabile omeniti. Vse popisane so bile čez celovške. Vprašamo tedaj „Prijatlovega“ gosp. pisatelja brez zamere: „Je li po tem takem pošteno nas prašati s tistim „ne biješ očitno?“! Naj bi dragi Celovčani nikar ne skerbeli za „serce Slovencov“; saj bi imeli vediti, da serce je stare terdne korenine, ki je očitno živelo ko so še vsi drugi udje bili mertudni, še živí krepko in bode živelo, ako Bog dá. Ali ni tedaj gori omenjena zabavljica, še zmiraj cvet tiste šege, ktero smo mislili — saj pri svojih sorodnikih — na veke odpravljeno po dôbi „mačje godbe“ na Ljubelji? — Sedaj pa še eno zastavico! „Kaj je več: „Čuda golemo!“ ali pa: „Je li mogoče?“ Kdor jo ugane, dobí pehar orehov.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Banata se piše 14. dan t. m., da je cena vsega žita poslednje dní zlo padla, posebno zato, ker ni kupca iz unanjih dežel. Dosihmal je bilo vreme ozimini ugodno; včeraj pa je zlo deževati začelo; ceste so take, da ni za voziti. Pšenica je od poprejšnje cene po 4 gold. 30 kr. padla na 3 gold. 24 kr. pri vagánu, tedaj skorej za polovico kakor je bila v jeseni; koruza je bila iz začetka jeseni po 1 gold. 36 do 42 kr., danes ponujajo le 1 gold. 24 kr. za njo; za prosó in ječmen še po 1 gold. 30 kr. ni kupca; oves se derží po 1 gold. 12 do 18 kr. Ogeršica je po 7 gold. vagán, pa je nimamo veliko. — V Siski se je -- po pismih od 17. t. m. — za Terst prodalo okoli 15.000 vagánov pšenice po 4 gold. 40 kr. in tudi po 5 gold., — 500 vagánov tripolice po 3 gold. 30 kr. in 1200 vagánov ovsa po 1 gold. 22 kr. za Zagreb; rež so ponujali po 2 gold. 45 kr., napolico (soršico) pa po 3 gold. 20 kr. Sava in Kolpa stevelike in spet pripravne ladjam. Vožnína odtod v Karlovec je po 7 kr., do Zidanega mosta pa na kolih po 39 kr. za vagán.

Iz Dunaja. Naj enkrat povemo svojim bravcem, posebno tistim, ki radovedno poprašujejo po ceni tega in unega blaga, dunajsko ceno od 22. t. m. Goveda so mesarji kupovali po 19 do $24\frac{1}{2}$ gold. cent; cent krompirja je veljal 1 gold. 8 kr., graha 6 gold. 40 kr. leče 7 gold. 12 kr., boba 5 gold. 52 kr., funt sirovega masla (putra) 48 kr., masla 32 kr., sala 22 kr., 15 jajc je veljalo 24 kr., sežen (klaftra) derv terdih je po 22 gold. 30 kr., meh-

kih po 14 gold. 15 kr., volna erdeljska cent po 83 gold., kratka vlaška po 70 gold., prosta serbska po 45 gold., žlahtna po 70 gold., turška po 67 gold. Hmelj žateški (češki) velja 100 fl. cent.

Od Svetinj poleg Lutomera 18. decem. Silno nas je ostrašil sostavek v gospodarskem listu graške družbe, ki nam prenapeto ceno našega vina očituje, pa hvala Bogu! tudi letos smo ga kaj dobro in hitro poprodali, od 80 do 125 gold. štartinjak. Kupcov je bilo na kupe, celò iz Ogerskega! — za dobro tretjinko so ga vinorejci letos več pridelali od lanskega leta. Ljudstvo si je po takem nekoliko svoje rane zacelilo, ker so mu vseskozi letošnji pridelki dobro vstregli. Da je belina res poruvati in odpraviti iz naših vinogradov, se vsaki po okusu iz take terte pridelanega vina lahko prepriča. Neki kmetovavec ima v svojem vinogradu pošipan ters, in kapljica je kaj ugodna in sladka; sosed njegov ima večidel le belino in lipušino, pa prideluje, čeravno je vinograd dobro obdelan, prav neprijetno vino. Proč tedaj z belino! Da bi pa se v obče pošipan odpravil, bilo bi prederzno; — saj je že lutomersko in radgonsko vino v srednjem veku močno slovelo in vitezi so ga radi pri vsaki veselici serkali; priča tega so nam Mencelnova, Anegarjeva in Vencelnova dogodivšina avstrijanskega cesarstva. Ako odpraviš pošipan ters, si tudi odpravil slovečo lutomersko vino! — Vino je že vse poprodano; le sem in tam še se najde ohranjena kaplica za koline. Jančar.

Iz Ljubljane. Gosp. Fried. Terpinc kot izveršnik oporoke Langusove so nam sledeče pismice pisali, v kterem nam razodevajo novico, ki jo bojo vsi rojaki z radostjo sprejeli, Kamnogorci pa je še posebno veseli. Takole se glasí: „Naš verli domoljub rajnki akademiški malar gosp. Matevž Langus in njegova žena Ana, ktera je letos, tedaj kmali za njim, v Dreždanah umerla, sta s svojim prihranilom lepo oporoko (testament) in lepo milodarno ustanovo (Stiftung) za Kamnogorico, rojstni kraj Langusov, napravila. Za vžitek činžev njunega premoženja, ktero sedaj okoli 18.000 gold. znaša, ki se bo pa po nakupilu primernih obligacij čez 20.000 gold. povzdignilo, so sedaj njegovi popisani žlahtniki poklicani; — kadar ti odmerjó, bojo ti činži za mladenče njih žlahte, in ako tehni, za mladenče kamnogoriške sploh, kteri se k učenju kakega umetništva ali imenitnega obertništva podajo, tako obernjena, da vsaka milodarna ustanova ali štiftenga bo znašala dvé sto goldinarjev. Pač lepa pripomoč pridnim in umnim fantom, ki se učijo kakega umetništva ali obertništva! Rajnki Langus, ki je bil sin ubogih staršev in si je s svojo bistro glavico in pridnostjo pomagal do te stopnje, da je zapustil čislano imé in lepo premoženje, je pač sam naj bolje vedil, kako potreba je mladim fantom, ki po višji omiki hrepené pa premoženja nimajo, krepke podpore. Slava verlemu domoljubu pa tudi njegovi blagoserčni ženi!“

Novičar iz raznih krajev.

Za gotovo se sliši, da je cesarskim poslancem in konsulom v vseh unanjih deželah ukaz došel, naj, če kak v teh krajih živeč Avstrijan iz Ogerskega in poprej k Ogerskemu štetih dežel, ki je zavolj političnih vzrokov iz domovine bežal, pa se sedaj spet domú verniti in svoje premoženje nazaj dobiti želí, jim o tej zadevi prošnjo predloží, take prošnje pisma nemudoma na Dunaj pošljejo, kjer se jim bo prošnja ulišala. Poslanci v Parizu, Londonu, Carigradu, Novem Jorku itd. so ogerskim pobegnjencom že oklicali ta višji ukaz. — Od več mest laških dežel dohajajo cesarju zahvalne pisma za podeljene milosti. — V vojaški Granici zlasti v gojzdih Stirovace in Bezovace na Velebitski gori raste naj bolji les za jambore in druge naprave morskih ladij; edini Otočanski okraj ima čez 200.000 oralov gojzda, kteri, ako bi bil v dobrem gospodarstvu, bi naklonil ondašnjim prebivavcem lepo premoženje. Višje c. k. pomorsko poveljstvo hoče sedaj za to skerbeti. — Po telegrafnih naznanilih iz Pariza se bo večkrat omenjeni zbor 27. dan t. m. začel. Pozneje bo spet drug zbor, to je, tretji, ki bo pretresal vredbo Moldave in Valahije. Pa še četerti zbor utegne biti, ako je res, kar se sedaj sliši, da je francozka vlada nasvetovala vsem velikim vladam: naj se tudi zadeva švajcarska dožene v zboru. In tako bi utegnila tudi ta pravda brez vojske se rešiti, akoravno se sedaj obé straní — pruska in švajcarska — hudo pripravljate za vojsko. Pruska vlada hoče namreč do 2. januarja imeti 140.000 vojakov na nogah; pa tudi Švajcarji se pripravljajo na vso moč. Veliko svetovavstvo v Bernu je enoglasno dovolilo, naj se vzame za vojaške potrebe denarja kolikor se ga potrebuje. Po razodevah nekega švajcarskega oficirja se more švajcarska armada, brez brambovcev, šteti na 140.000 vojakov; v potrebi pa, kadar morajo tudi brambovci — možje od 35. do 45. leta — za orožje prijeti, bi se utegnilo tudi teh našteti 140.000, tako, da vsa vojskna moč švajcarske dežele, ki šteje okoli 2 milijona in 400.000 prebivavcov, znaša 280.000 za vojsko pripravnih mož. Drugi pa pravijo, da to število je prenapeto, ker, če bi se toliko brambovcov v vojsko vzelo, bi mogle vasí vse prazne biti možkih. V tem pa ko se delajo priprave za vojsko, se delajo tudi priprave za sodbo vjetih vstajnikov, ki ima v Neuenburgu biti; tožba se jim glasi na izdajstvo dežele. 66 jih je v vsem skupaj, ki so bili poglavarji one prekucije, izmed kterih jih je pa 12 pobegnilo; zapertih jih je le 11, vse druge preiskujejo proste. — Druzih političnih novíc ni posebnih. — Ker se sedaj, ko sta presv. Cesar in Cesarica v Benetkah, marsikaj zanimivega od tukajšnih naprav piše, smo zvedili tudi, da arkiv benečanski, ki je največji na svetu, ima 298 prostornih sob in da vendar pri vsem tem, nima ondi spravljenih 8 milijonov 664.700 zvezkov mnogoverstnih starih pisem dovolj prostora; neki Benečan je zrajtal, da bi 1000 pisarjev, če bi vsak dan 8 ur neprenehoma pisali, 734 let potrebovalo, da bi prepisali vès arkiv. — Tudi brez pravice biti je včasih dobro. Kar ne smejo zamurci v Vermontu pred sodbo za pričo biti, so žganjarije samo v njih rokah. Ker je v ti deržavi žganje prodajati prepovedano in zamurci ne smejo povedati, od koga so žganje po kontrabantu prejeli, so zamurci sedaj medkupci med tistim, ki žganjico žgó in med tistimi, ki jo kupujejo.

Dve drevesi.

Se razširja polje daljno,
Daljno polje, polje krasno,
Ste na polji dvé drevesi,
Med drevesoma devica,
Deva lepa, ko danica.
Pa z dreves se glas zasliši:
Zberi zmed dreves si jedno,
Al jablonko ali lipo;
Zlatih jabelk polno pervo,
Polno, da šibé se vejce,
Da z njih padajo zlatice;
Perja polno drevce drugo,
Polno cvetja, polno duha,
Da pihlja z nja hladna senca.
In povzdigne nepomudno
Nežnomili glas devica,
Deva lepa, ko danica:
Jaz čem lipo, ne jablonke,
Hočem senco, ne zlatá! Vilen Vilhar.

☞ Današnjemu listu je pridjana 6. pôla „Občne povestnice“.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.